

ФУНКЦЫЯ НАВАННЕ ПРЭЦЭДЭНТНЫХ ІМЁНАЎ СА СФЕРАЙ-КРЫНІЦАЙ “ЛІТАРАТУРА” Ў МАСТАЦКІМ ТЭКСЦЕ

Г.В. Юдзянкова

кандыдат філалагічных навук, загадчык аспірантуры
Мазырскага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя І.П. Шамякіна,
г. Мазыр, Рэспубліка Беларусь
E-mail: sajtmzr@mail.ru

Артыкул прысвечаны аналізу функцыянавання прэцэдэнтных імёнаў у мастацкім тэксце. Вылучаны асноўныя тэматычныя сферы-крыніцы гэтай групы прэцэдэнтных феноменаў у творах беларускай мастацкай літаратуры XIX стагоддзя. На прыкладзе сферы-крыніцы “Літаратура” разгледжаны асноўныя спосабы канатацыйнага ужывання прэцэдэнтных імёнаў: анамастычная перыфраза, алюзія, параўнанне. Паводле канструктыўна-семантычнага ўдзелу апелятываў у фарміраванні анамастычных перыфраз вылучаны іх разнавіднасці. Зроблены вывад пра тое, што прэцэдэнтныя антрапонімы са сферай-крыніцай “Літаратура” дакладна адлюстроўваюць інтэлектуальны ўзровень не толькі аўтара, але і дапамагаюць вызначыць узровень літаратурнай кампетэнцыі рэцыпіента, выявіць асноўныя ўплывы, якія спазнала мова беларускай мастацкай літаратуры таго перыяду.

Ключавыя словы: прэцэдэнт, прэцэдэнтнае імя, дэнататыўнае і канатацыйнае ўжыванне, анамастычная перыфраза, алюзія, параўнанне.

FUNCTIONING OF THE PRECEDENTIAL NAMES WITH THE SPHERE-SOURCE “LITERATURE” IN THE BELLES-LETTRES

H.V. Yadziankova

Cand. Phil. D., head of postgraduate studies,
Mozyr State Pedagogical University named after I. P. Shamyakin,
Mozyr, Republic of Belarus
E-mail: sajtmzr@mail.ru

The article deals with the functioning of the precedential names in the belles-lettres. The author reveals the main subjects of sphere-sources in the group of precedential phenomena in the works of Belarusian literature in the XIXth century. On the sphere-source “Literature” the author reveals the main means of connotative usage of the precedential names: onomastic periphrasis, allusion, comparison. According to the structural-semantic role of the appellatives in the formation of onomastic periphrasis their types are defined. The author proves that the precedential anthroponyms with the sphere-source “Literature” precisely reflect the intellectual level not only of the author, but they help to define the literary competence level of the recipient, to reveal the main tendencies in the Belarusian belles-lettres of that period.

Key words: precedent, precedential name, denotative and connotative usage, onomastic periphrasis, allusion, comparison.

Уводзіны

У сучаснай лінгвістычнай навуцы вялікая ўвага надаецца разнастайным праяўленням “чалавечага фактару” ў мове, узрастае інтарэс да лінгвакультуралагічнай праблематыкі і ў сувязі з гэтым – да праграмакамунікатыўнай функцыі ўласнага імені, якое можа ўжывацца ў якасці сімвала і адлюстроўваць у сабе чалавека ці пэўную з’яву. Таму ўзнікае пытанне пра экстралінгвістычныя крыніцы і ўмовы трансфармацыі гэтай катэгорыі імёнаў у сімвал, знак культуры і прэцэдэнтнае імя.

Праблема прэцэдэнтнасці – адна з найбольш актуальных і дыскусійных у сучаснай філалогіі, аднак у беларускай мовазнаўстве яшчэ не атрымала шырокага асвятлення. *Прэцэдэнт* (ад лац. *praecedens* – папярэдні) – выпадак ці ўчынак, які адбыўся ў мінулым і служыць прыкладам ці

апраўданнем такіх выпадкаў ці ўчынкаў у будучым [1, с. 265]. Такім чынам, прэцэдэнт з’яўляецца “нейкім паўторна ўзнаўляльным фактам”, якому ўласцівы такія прыметы, як эталоннасць і імператыўнасць. Згодна з вызначэннем Д. Б. Гудкова, да ліку прэцэдэнтаў можна аднесці “ўзорныя факты, што служаць мадэллю для ўзнаўлення падобных фактаў і рэпрэзентуюцца ў маўленні пэўнымі вербальнымі сігналамі, якія актуалізуюць стандартны змест, што, у сваю чаргу, не ствараецца нанова, але ўзнаўляецца” [2, с. 105]. Сярод прэцэдэнтаў у шырокім разуменні лінгвістамі вылучаецца асобная група, да якой адносяцца прэцэдэнтныя феномены: *прэцэдэнтны тэкст*, *прэцэдэнтнае выказванне*, *прэцэдэнтнае імя*, *прэцэдэнтная сітуацыя*. Прэцэдэнтнае імя і выказванне лінгвісты адносяць да ліку вербальных (паколькі

яны захоўваюцца ў памяці ў “гатоўым” (вербальным) выглядзе і, па сутнасці, нагадваюць фразеалагізм), а прэцэдэнтную сітуацыю і тэкст – да ліку тых, што вербалізуюцца (паколькі захоўваюцца ў выглядзе інварыянтаў успрымання).

Мэты і задачы

Мэта артыкула – аналіз асаблівасцей функцыянавання прэцэдэнтных імёнаў са сфэрай-крыніцай “Літаратура” ў мове мастацкага твора.

Пастаўлена мэта прадгледжвае вырашэнне наступных задач: выявіць корпус прэцэдэнтных імёнаў, якія складаюць антрапанімічную прастору твораў беларускай мастацкай літаратуры XIX стагоддзя; разгледзець дэнататыўнае і канатацыйнае функцыянаванне прэцэдэнтных імёнаў са сфэрай-крыніцай “Літаратура”.

Метады і матэрыял даследавання

Выкарыстаны метады суцэльнай выбаркі і супастаўляльны метады. Матэрыялам для даследавання абраны творы беларускай мастацкай літаратуры XIX стагоддзя.

Вынікі і іх абмеркаванне

Аналіз і апрацоўка корпуса зафіксаваных намі прэцэдэнтных імёнаў у мастацкіх творах беларускай літаратуры XIX стагоддзя дазволілі вылучыць наступныя сферы-крыніцы: 1) “Літаратура”; 2) “Гісторыя”; 3) “Міфалогія”; 4) “Біблія”; 5) “Мастацтва”; 6) “Навука”.

Улічваючы нацыянальныя вытокі, прэцэдэнтныя антрапонімы са сфэрай-крыніцай “Літаратура” мы суаднеслі з наступнымі нацыянальнымі літаратурамі: беларускай (*Мацей Бурачок, Навум Прыгаворка, В. Дунін-Марцінкевіч, Ф. Тапчэўскі, А. Міцкевіч*); рускай (*Ф. Булгарын, М. Гоголь, М. Грэх, В. Жукоўскі, М. Лермантаў, А. Пушкін*); польскай (*А. Вянярскі, С. Гаішчынскі, К. Гофман, Ю. Дзяржкоўскі, Дзятэма* (Ядвіга Лушчэўская), *М. Ільніцкая, А. Каржанеўскі, З. Качкоўскі, Т. Ленартовіч, У. Сыракомля* і інш.); французскай (*А. дэ Бальзак, Вальтэр, А. Дзюма, Ж.-Ж. Русо, Э. Сю, монтэрысты*); італьянскай (*А. Дантэ, Беатрычэ*); нямецкай (*Ф. Шылер*).

Дэнататыўнае функцыянаванне такіх адзінак у аналізуемых намі творах пераважна прадстаўлена іх канцэнтрацыяй у параўнальна невялікім кантэксце, што спрыяе выражэнню суб’ектыўных адносін аўтара да непасрэдных носьбітаў гэтых імёнаў і іх дзейнасці (у нашым выпадку творчасці): *Во нешта разам зашумелі, / Народ раздаўся на канцы – / І быць як птушкі, праляцелі / Чатыры добрых малайцы. / Народ-та, відна, не такоўскі – / Сам Пушкін, Лермантаў, Жукоўскі / І Гоголь шыйбка каля нас / Прайшлі, як павы, на Парнас* (Тарас на Парнасе); *Выбраць ты вон / з торбы прадзедаў пастаці: / А Гёт, Шылер, Кальдарон / Пакажуцца ў нашым плаціці* (Тарас на Парнасе).

Прэцэдэнтныя імёны ў тэксце мастацкага твора ствараюць пэўныя арыенціры сацыяльных

паводзін. Так, з дапамогай метаніміі, канцэнтруючы прозвішчы французскіх пісьменнікаў, В. Дунін-Марцінкевіч выказвае свае адносіны да надзённай для XIX стагоддзя праблемы ўсеагульнай франкаманіі: *А пані гаспадыня, з тых пакупак рада, / Каб не фатыгавацца, просьбаю-загадам: / “Мон chere amie,” – сказала, – хай там хто з вас гляне, / Дзюма там ці Бальзак? Якое там выданне?”* (В. Дунін-Марцінкевіч). Такія адзінкі можна лічыць своеасаблівымі онімамі-галіцызмамі: [Карл]: *І тут віна ўся ў моднымых выхаванні, / Дзяўчо любое ледзь на ногі ўстане, / Адрозу маці ўжо кіруюць імі гэтак, / Што каб замест прывіць мараль у малалетак, / Каб цнотай і малітвай даражылі, / Яны мазуркаў вучаць іх, кадрылі!!! / Усіх навук і мудрасці аснова – / Французская ў іх мова; Там модныя паненкі, панічы і пані / У самым наймаднейшым, дарагім убранны: / Французскі звычай там, французская і мова, / Свайго радзімага там не пачуеш слова. У якасці кантрасту актуалізуецца прозвішча польскай пісьменніцы *Клементыны Танскай (Гофман)*, творы якой, на думку аўтара, з’яўляюцца даволі карыснымі для выхавання дзяўчат: *А дзе ж ваш ідэал, імкненні мэты, / Што ў Танскай вы читалі, о кабеты? Моўная сітуацыя таго перыяду выразна адлюстравана ў гістарычным рамане У. Караткевіча “Каласы пад сярпом тваім”, у якім аўтар праз вусны галоўнага героя Алеся Загорскага ўзняе пытанне пра адносіны да роднай мовы: “Чуеш, французская мова... Яна заглушае ўсё. Напэўна таму, што вельмі-вельмі прыгожая. Але ж яны не французы, гэтыя Хаданскія і іншыя. А вось гучыць польская – даволі моцны паток. А вось руская... І ніхто накуль што словам не абмовіўся на мужыцкай, акрамя цябе...”**

У аспекце вывучэння лінгвістычнай прыроды прэцэдэнтнага імені мы ўлічваем тое, што кантэксст не толькі дазваляе выбраць адно з інварыянтных значэнняў такога імені, але і выявіць наяўнасць семантычных прырашчэнняў да яго. Так, намі засведчаны наступныя тыповыя выпадкі канатацыйнага ўжывання прэцэдэнтных адзінак са сфэрай-крыніцай “Літаратура” ў мастацкім творы: перыфраза, параўнанне, алузія, плуралізацыя.

Пачатак тэорыі анамастычнай перыфразы закладзены ўкраінскім лінгвістам В. М. Калінкіным, які сцвярджае, што “анамастычнай перыфразай можна лічыць толькі такі спосаб намінацыі (асобы, аб’екта, з’явы і г. д.), пры якім унутры выказвання прамая намінацыя адсутнічае, а тая намінатывная канструкцыя, што яе замяняе, уяўляе сабой троп ці з’яўляецца іншасказальнай хаця б мінімальна” [3, с. 224]. У сваіх працах айчыны лінгвіст І. Э. Ратнікава апісальныя выразы з прэцэдэнтнымі імёнамі адносіць да анамастычных метафар, вылучаючы сярод іх наступныя тыпы: антрапанімічныя (*японскі Пелевін* – Муракамі;

беларускі Дантэ – Янка Купала), тапанімічныя (беларуская Пампея – забруджаная радзіцаў вёска), ідэанімічныя (“*Яўген Анегін*” для палякаў – паэма А. Міцкевіча “Пан Тадэвуш”), паэтанімічныя (*вельгарны амерыканскі Воланд* – Д. Коперфілд) [4, с. 13–14].

У мастацкіх тэкстах беларускай літаратуры XIX стагоддзя паводле канструктыўна-семантычнага ўдзелу апелятываў у фарміраванні анамастычных перыфраз мы вылучылі наступныя іх разнавіднасці:

1. Перыфразы, якія складаюцца з агульнага назоўніка і оніма-загалоўка і скіроўваюць да прэцэдэнтнага антрапоніма: *айцец “Гапона”* – В. Дунін-Марцінкевіч: *Здароў, Вінцэсь, айцец “Гапона”!* / *Табе паклон ад Гелікона / За “Вечарніцы” і за “Дудара”* (В. Дунін-Марцінкевіч); *стваральнік “Мары”* – А. Мальчэўскі, *стваральнік “Валенрода”* – А. Міцкевіч, *творца “Караля Замчышча”* – С. Гашчынскі: *Апроч стваральнікаў “Мары”, “Валенрода”, / Якіх імёны будуць гонарам народа, / Мінаючы і творцу “Караля замчышча” / Які не піша больш, хоць не стары йшчэ, / Мінаючы пазтаў тых, што паўміралі, / Вучоных тых, якія пра асвету дбалі, / Зрабіўшы пераскок, скажу: і под прыгожы / Сваім мастацкім пісьменствам хваліцца можа* (В. Дунін-Марцінкевіч); *аўтар “Песняў нашых”* – А. Пянькевіч: *А аўтар “Песняў нашых” ці сягоння піша? – / “Ён, сцеснены з усіх бакоў, сядзіць у цішы, / Аднак, як скіне закідаў хоць палавіну, / Дакажа, што ягоны талент не загіню”* (В. Дунін-Марцінкевіч). У прыведзеных прыкладах назву твора пэўнага аўтара мы разглядаем як своеасаблівы маркёр прэцэдэнтнага імені.

2. Перыфразы, якія складаюцца з агульнага назоўніка і тапоніма-ідэнтыфікатара: *паэт з Чарналясу* – Ян Каханюўскі (1530–1584), вядомы польскі паэт эпохі Адраджэння: *О, сёння, брат, не тое, як былога часу. / Калі магутнага паэта з Чарналясу / Грымела лютня, дык не толькі што шляхцянка, / А нават дочка гетмана ці кашталянка / Не пагарджала роднай мовай* (В. Дунін-Марцінкевіч). Параўн.: *Чарналяс* – спадчыны маёнтка, дзе паэт стварыў свае лепшыя лірычныя вершы, у якіх апаэтызаваў сялянскае паўсядзённае жыццё мясцовых жыхароў. Такая мадэль перыфразы з’яўляецца прадуктыўнай для мовы сучаснай мастацкай літаратуры (*чалавек з Ламачы* – Дон Кіхот; *сыны Дзвіны і Нёмана* – беларусы; *пясняр Нарачы* – М. Танк; *рыцар яе Вялікасці Прыпяці* – У. Верамейчык; *адродкі Белай Русі* – беларусы і інш.).

3. Перыфразы, якія складаюцца з ад’ектыва літаратурнага прэцэдэнтнага антрапоніма і субстантыва “мова” і скіроўваюць да мовы, на якой пісаў аўтар: *Каханюўскага мова* – польская мова: *Ой, шчасліва вялося ў былыя часіны – / На Літве жыў народ, ды такі дабрачынны!.. / І дзяўчаты не зналі Русо*

і Вальтэраў, / Не прымалі, як сёння, чужацкіх манераў / І французскае мовы таксама не зналі, – / Каханюўскага мову яны ужывалі (В. Дунін-Марцінкевіч). Акрамя мовы, “культурным атрыбутам” для перыфразычнай намінацыі можа быць і назва краіны, гонарам якой з’яўляецца сам аўтар ці яго творы (параўн.: *радіма Скарыны* – Беларусь; *краіна Шаўчэнкі і Франка* і інш.).

Адным з выпадкаў канатацыйнага функцыянавання прэцэдэнтных антрапонімаў у мастацкім тэксце з’яўляецца выкарыстанне такіх адзінак у складзе індывідуальна-аўтарскіх параўнанняў. У структуры гэтага тропа даследчыкі вылучаюць 3 кампаненты: 1) рэфэрэнт (тое, што параўноўваецца); 2) агент (тое, з чым параўноўваецца); модуль (падстава для параўнання) [5, с. 188]. З улікам замацаваных у межах пэўнай лінгвакультуры асацыяцый, прэцэдэнтныя антрапонімы даволі часта займаюць пазіцыю агента параўнання і выступаюць у якасці своеасаблівага эталону, азначнага стэрэатыпу, актуалізуючы прэцэдэнтны тэкст або сітуацыю праз злучнікі-маркёры як, *нібы, быццам: Я аніяк не на веру, / Што Усявышні сказаў пры высокай нагодзе, / Нібы ў Дантавым пекле наклеіў на дзверы: / “Назаўсёды надзею пакінь, хто сюды ўваходзе.”* (Янка Лучына) – у дадзеным прыкладзе імя прадстаўніка італьянскай літаратуры Дантэ Аліг’еры, актуалізаванае з назоўнікам “пекла”, скіроўвае чытача да ўніверсальна-працэдэнтнага тэксту гэтага аўтара (“Боская камедыя”); *А то дадушы, што ў газеце / Я й вас аблаю на ўвесь свет, / Як Гогаля у прошлым леце... / Ведзь я рыдахтарам газет!* (Тарас на Парнасе) – праз такую рэпрэзентацыю антрапоніма *Гогаля* актуалізуецца прэцэдэнтная сітуацыя, у цэнтры якой знаходзіцца крытычная дзейнасць *Ф. Булгарына ў адносінах да творчасці М. Гогаля і своеасаблівае папярэджанне для іншых творцаў.* *Алюзія з’яўляецца вербальным сродкам, з дапамогай якога аўтар можа выказаць свае ідэі ў больш сціснутай і кароткай форме, для гэтага ён як бы замыкае іх у нейкую абалонку. У чытача могуць узнікнуць шматлікія асацыяцыі, але для таго каб правільна вызначыць тое, што меў на ўвазе аўтар, патрэбныя прэцэдэнтныя веды. У мастацкім дыскурсе ў якасці алюзіійных элементаў найчасцей выкарыстоўваюцца: а) онімы літаратурных персанажаў з папярэдніх твораў пісьменніка ці іншых пісьменнікаў, або фальклорных твораў; б) ключавыя словы, у тым ліку і онімы, калі яны ў новым кантэксце выконваюць такую ж тэкстаўтваральную функцыю; в) цытаты (даслоўныя і трансфармаваныя) з папярэдняга тэксту і інш.; г) словы-сімвалы. У творах беларускай літаратуры XIX стагоддзя намі зафіксавана алюзіійнае ўжыванне прэцэдэнтнага антрапоніма шляхам апісання ўскосных прымет дэнатата носьбіта імені: *Усе з сабой цягаюць кніжкі, / Аж з іншых пот**

руччом плюшчыць, / Друг дружку выціскаюць кішкі... / Вось нехта праміж іх пішчыць: / “– Памалу, братцы, не давіце / Мой хвіллятон вы і “Пчала”, / Мяне ж самога вы пуціце... / Ай, не дзяржыце за палу!.. / Таварыш поплец з ім ідзе / І нясіці кніжкі пасабляець, / А сам граматыку нясець, / Што ў смінарах абучаюць (Тарас на Парнасе) – вядома, што газету “Северная пчела” выдавалі рускія журналісты і пісьменнікі Ф. Булгарын і М. Грэх, таму зразумела, што менавіта на іх указвае такі атрыбут, як онім-загаловак “Пчала”, а размежаваць сатырычныя вобразы дазваляюць наступныя атрыбуты: фельетон (іх пісаў Ф. Булгарын) і граматыка (М. Грэх адначасова быў яшчэ і лінгвістам); *Вось нехта, сеўшы ў тарантасе, / На гору цягнецца трушком – / Знаць, любяць ты(х) і на Парнасе, / Хто ездзіць конна, – а не пняшом !* (Тарас на Парнасе) – атрыбут тарантас скіроўвае кампетэнтнага чыгача да асобы рускага пісьменніка У. Салагуба, які з’яўляецца аўтарам аповесці “Тарантас”.

Плюралізацыя прэцэдэнтнага антрапоніма – адна з найбольш пашыраных граматычных метафарычных мадэляў у анамастычнай лексіцы, што дазваляе ўжываць такія адзінкі ў адносінах да розных людзей і сведчыць пра поўную трансфармацыю асобы-носьбіта гэтага імені ў прэцэдэнтны, абстрактны вобраз: *У дамах у заможных мусье і мадамы / Не вучылі дзяцей, каб чужымі вачамі / Паглядалі на свет, і нялюбасць да краю / Прышчапляць у той час яшчэ не мелі звычаю; / І дзяўчаты не зналі Русо і Вальтэраў, / Не прымалі, як сёння, чужацкіх манераў / І французскае мовы таксама не зналі...* (В. Дунін-Марцінкевіч). У прыведзеным кантэксце антрапонімы *Русо* і *Вальтэр* набываюць адмоўныя сэнсавыя канатацыі і ўвасабляюць пагібелную, як лічыў В. Дунін-Марцінкевіч, французскую цывілізацыю, для якой характэрна вальнадумства ў поглядах і адносінах да каханьня. Патрэбна

адзначыць, што агульнапрынятыя канатацыі для названых адзінак (“вялікія мысліцелі”) не з’яўляюцца адмоўнымі. Як сведчаць даследчыкі, множналікаваць анамастычнай адзінкі з’яўляецца метафарай, “паколькі “чыстай” уласнай назве ўласцівы наступныя характарыстыкі: дэнататыўная арыентацыя, спецыфічны сігніфікат, фіксаванасць ліку” [3, с. 35].

Інтэнсіянальным з’яўляецца і выкарыстанне прыналежных займеннікаў *наш*, *мой* у прэпазіцыі да прэцэдэнтнага антрапоніма: *Калі ж у крытыкі мяне ты прызываеш... / Прысуд завышаным не стане, / Бо шчыра я прызнацца мушу, / Што роўнае табе ў пісанні / Няма, не меў я прад вачыма. / Спявай, літоўская ты наша Дзэтыма!* (В. Дунін-Марцінкевіч) – у прыведзеным кантэксце псеўданім *Дзэтыма*, з’яўляючыся сродкам характарыстыкі Алены Паэтніцкай (“Апантаны”), ужываецца Эдмундам для намінацыі маладой творцы. Займеннікам *наша* падкрэсліваецца нетрадыцыйнасць сэнсу гэтага антрапоніма і замена рэальнага дэнатата (Ядвіга Лушчэўская) на выдуманую (Аліна Паэтніцкая); *Калі набачыў жаху аблічча / І рэштку хвіляў пачаў лічыць, / Багіня зноў, мая Беатрычэ, / Прышла і кажа змацацца, жыць* (Янка Лучына) – у гэтым прыкладзе Я. Лучына звяртаецца да сваёй музы, атаясамліваючы яе з *Беатрычэ Партынары* – каханай Дантэ Аліг’еры, якая натхняла вялікага італьянскага паэта на стварэнне ўзвышаных канцонаў і санетаў.

Вывады

Такім чынам, прэцэдэнтныя антрапонімы са сферай-крыніцай “Літаратура” дакладна аднастроўваюць інтэлектуальны ўзровень не толькі аўтара, але і дапамагаюць вызначыць узровень літаратурнай кампетэнцыі рэцыпіента, выявіць асноўныя ўплывы, якія спазнала мова беларускай мастацкай літаратуры таго перыяду.

Літаратура

1. Булыка, А. М. Слоўнік іншамоўных слоў / А. М. Булыка. – Мінск : Нар. асвета, 1993. – 398 с.
2. Гудков, Д. Б. Прецедентное имя и проблемы прецедентности / Д. Б. Гудков. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1999. – 149 с.
3. Калинин, В. М. Поэтика онима / В. М. Калинин. – Донецк : Юго-Восток, 1999. – 408 с.
4. Ратникова, И. Э. Антинomia узуса и возможностей языка в ономастической семантике / И. Э. Ратникова. – Минск : Беларус. гос. ун-т, 1999. – 24 с.
5. Шумчык, В. Ф. Лінгвістычная сутнасць параўнання як сродку мастацкай выразнасці / В. Ф. Шумчык // Нацыянальная мова і нацыянальная культура: аспекты ўзаемадзеяння : зб. навук. арт. / Беларус. дзярж. пед. ун-т ; рэдкал. Дз. В. Дзятко (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск, 2009. – С. 187–190.

References

1. Bulyka A. M. (1993). *Slounik inshamounyh slou. [The dictionary of foreign words]*. – Minsk : Nar. asveta. (In Bel).
2. Gudkov D. B. (1999). *Precedentnoe imja i problemy precedentnosti. [The precedential name and the problems of precedentcy]*. Moscow. : Izd-vo Mosk. un-ta. (In Russ).
3. Kalinkin V. M. (1999). *Pojetika onima [The poetics of onym]*. – Doneck : Jugo-Vostok. (In Russ).
4. Ratnikova I. Je. (1999). *Antinomia uzusa i vozmozhnostej jazyka v onomasticheskoj semantike [The usage antinomy and the language possibilities in the onomastic semantics]*. – Minsk : Belarus. gos. un-t. . (In Russ).
5. Shumchik V. F. (Ed.) (2009). *Lingvistychnaja sutnasc' paraunannja jak srodku mastackaj vyraznasci. [The linguistic essence of the comparison as a means of expressiveness]*. Natsyjanal'naja mova i natsyjanal'naja kul'tura: aspekty uzaemadzejjannja. Minsk, Belarus. dzjarzh. ped. un-t. (In Bel).